

# Mavzu: Onlayn nazorat tizimlari



# Nazorat tizimlarining turlari va kelib chiqish tarixi

## Testning rivojlanish tarixi



Test (ingl. - sinov) birinchi marta 1864 yilda Buyuk Britaniyada J.Fisher tomonidan talabalarning bilim darajasini tekshirish uchun qo'llanilgan. Test sinovlarining nazariy asoslarini keyinchalik ingliz psixologi F.Gamelton ishlab chiqdi. Test sinovlari dastlab psixologiya fani doirasida rivojlandi. XX asr boshida esa test sinovlarini ishlab chiqishda psixologik va pedagogik yo'nalishlar bir-biridan mustaqil ajrala boshladi. Pedagogik test sinovlari birinchi marta amerikalik psixolog E. Torndayk tomonidan yaratilgan.



**Talabalar bilimlarini baholashning turli usullarini tahlil etib, testlarni guruxlarga ajratishga ham urinib ko'rilgan. CH.Grin (1926) o'zining «Test novogo tipa» (YAngi turdagi test) nomli monografiyasida ilgari yaratilgan va ishlatib ko'rilgan testlarning afzalliklari va kamchiliklarini tahlil qilib quyidagi tavsiyalarni berdi:**

- test sinovlari uchun mo'ljallangan material hajmini aniq belgilash va uning tarkibidagi eng muhim qismlarini ajratib olish;
- mazkur material uchun test sinovlarining eng maqbul shaklini tajriba yo'li bilan aniqlash;
- talabalarning test sinovlari vaqtida javob berishlari o'rtacha tezligi to'g'risidagi amaliy ma'lumotlarni e'tiborga olgan holda, test sinovlarining davom etish vaqtini belgilash;
- test sinovlardagi fikrlarni bayon qilinish tilining to'g'ri-ligini va mantiqqa muvofiqligini tekshirish;
- topshiriqlarni murakkabligi ortib borish tartibida joylashtirish, to'g'ri va noto'g'ri javoblarning doim bir navbatda almashinishiga yo'l qo'ymaslik.

# TEST TURLARI VA TEST TOPSHIRIQLARI SHAKLLARI

Agar testlarni turkumlashda ularning qo'llash maqsadi va vazifalariga asoslanadigan bo'lsak, psixologik testlardan boshqa barcha testlarni quyidagi uch guruxga ajratish mumkin:



- intellektual rivojlanish darajasini aniqlovchi testlar;
- pedagogik testlar;
- muayyan kasbga yaroqlilikni aniqlovchi testlar;

# ONLAYN NAZORAT TIZIMLARI



Test vazifalari har xil turdagi kompyuter dasturlari vositalaridan foydalangan holda tarkib topdirilishi mumkin. Ya'ni, har xil muharrirlar va prezentatsiyalarni yaratishda foydalaniladigan dasturlardan tortib, hattoki Internet tarmog'ida qo'llashning imkonini beradigan dasturlash tillarigacha. Biroq, sifatli elektron testni yaratish qiyin, qimmat va anchagina vaqt talab etadigan jarayondir.



Xuddi shunday elektron testlarni yaratishda foydalansa bo'ladigan dasturlardan biri **My Test** bo'lib, u **2003 yilda Bashlakov Aleksandr Sergeyevich** tomonidan ishlab chiqilgan. Bugungi kunda MyTest X versiyasi yaratilgan bo'lib, bunga qadar uning qator versiyalari dunyo yuzini ko'rgan. Har bir yangi versiyada kamchiliklar tuzatilib, imkoniyatlar oshirib borilgan va kompyuter testlarini yaratish va o'tkazishni yagona kompleksini yaratishga harakat qilingan.



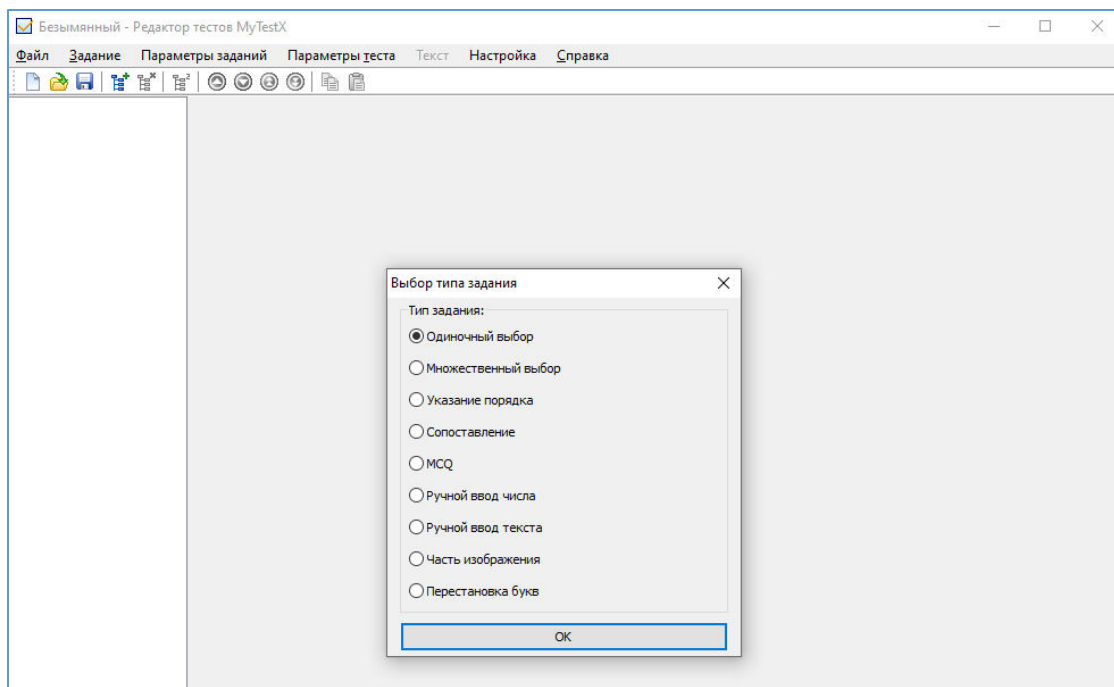
My TestX–kompyuter testlarini yaratish va o‘tkazish, ular natijalarini to‘plash va tahlil qiladigan (o‘quvchilarni testlash, test muharriri va natijalar jurnali) daturlar tizimidir. My TestX dasturi yordamida istalgan muassasalarda test imtihonlarini tashkillashtirish va o‘tkazish mumkin. Dastur yengil va foydalanishga qulayligi sababli istalgan o‘qituvchi yoki o‘quvchi bir zumda o‘zlashtirishi mumkin.

Dastur uchta moduldan tarkib topgan bo‘lib: --- testlash moduli (**My Test Student**);

-test muharriri (**My Test Editor**);

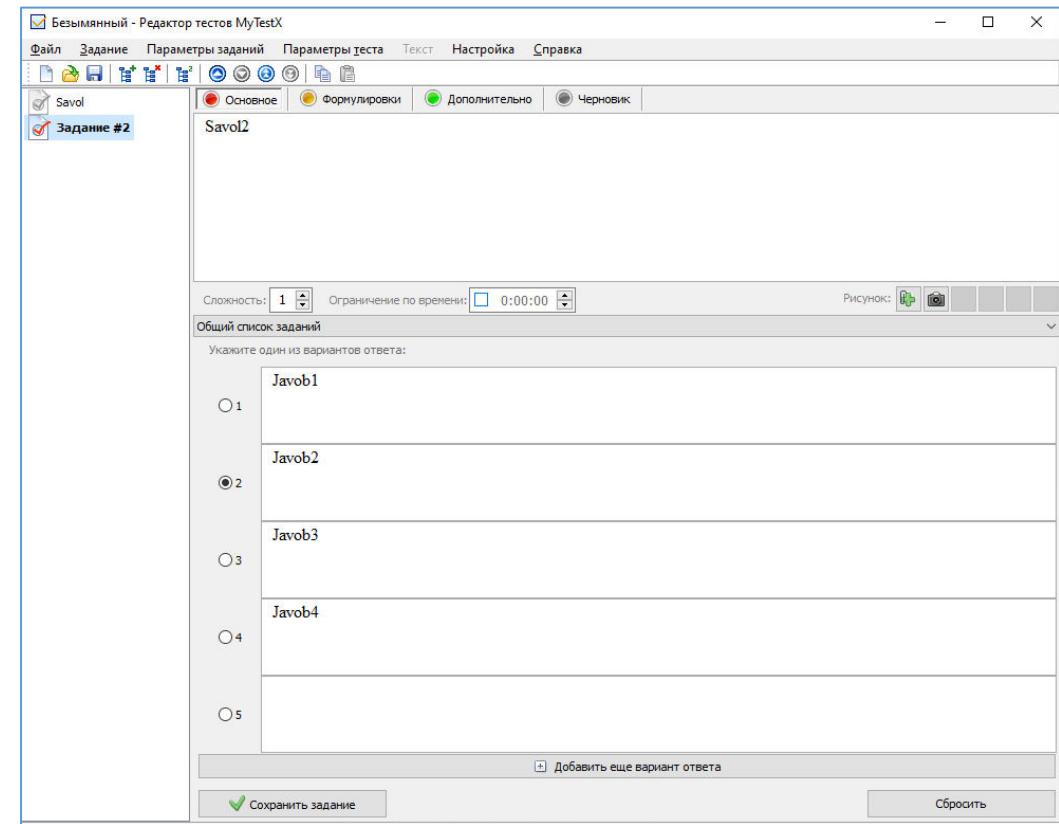
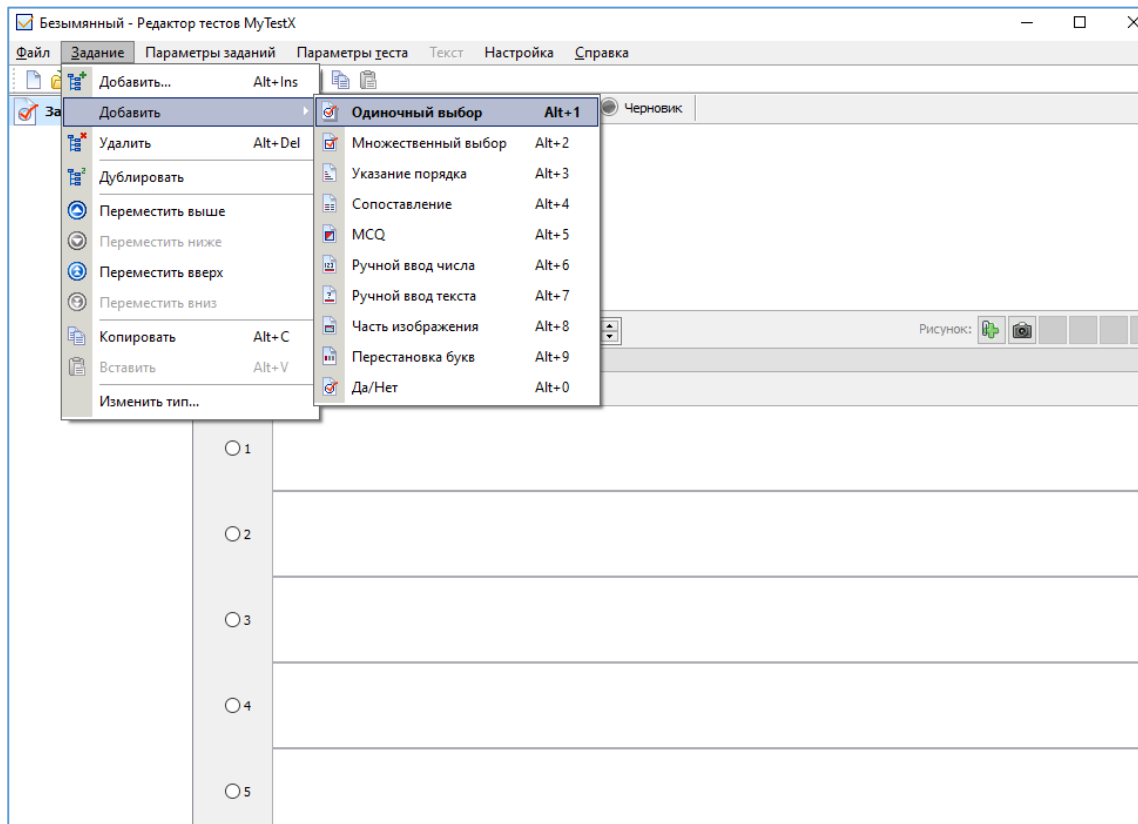
-testlash jurnali (**My Test Server**).

# Biz birinchi bo'lib bu dasturning test kiritish va sozlamalarini ko'rib chiqamiz.



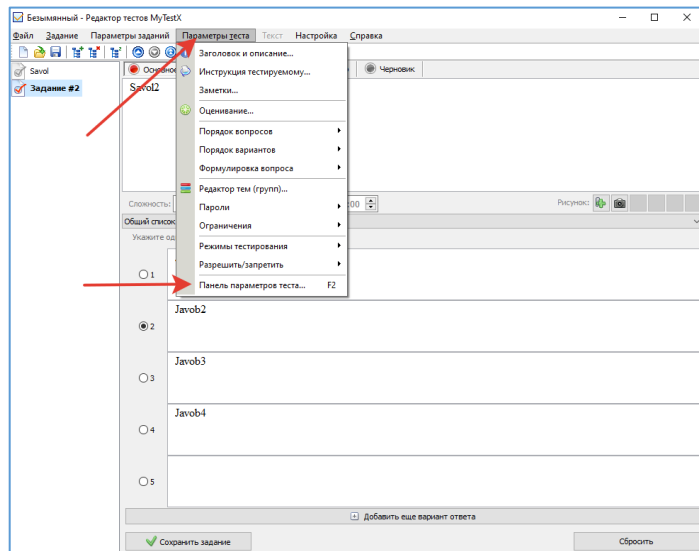
Bu test muharriri My Test Editor deb nomlanadi.

- My Test Editor dasturi vazifalarning to'qqizta tipi bilan ishlay oladi, ya'ni to'qqizta test turini yarata oladi:
- **bir tanlovli;**
- **ko'p tanlovli;**
- **mos ketma-ketlikda joylashtirish;**
- **o'zaro moslikni o'rnatish;**
- **tasdiqlashning rost yoki yolg'onligini ko'rsatish;**
- **raqamli kiritish;**
- **harfli kiritish;**
- **tasvirdan kerakli joyni topish;**
- **harflar ketma-ketligi o'rnatish.**



Testda istalgan tipdan istalgancha foydalanish, ya'ni faqat bittasidan yoki barchasidan birdaniga foydalanish mumkin. Javoblarni tanlash vazifalari(bir tanlovli, ko'p tanlovli, ketma-ketlikni kiritish, rost/yolg'onni ko'rsatish)da javoblarning 10 tagacha variantidan foydalanish mumkin.





Testlar kiritib bo'lingandan so'ng  
Параметры теста menyusi orqali Панель  
параметров теста bo'limiga kirilib bu yerdan  
testlarni sozlash mumkin.

✓ Редактирование тем (разделов, групп) заданий

Редактирование выбранной темы:

Название:

Описание:

ID: 0 ☒ Ограничить кол-во:

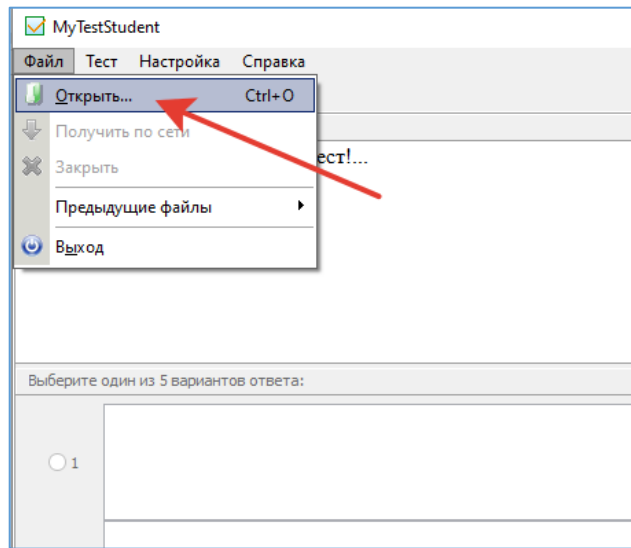
Список тем:

	id	Название темы	Описание	Огр. кол-во	Кол-во
1	0	Общий список заданий	Основная тема. Ее уда	без огр.	2

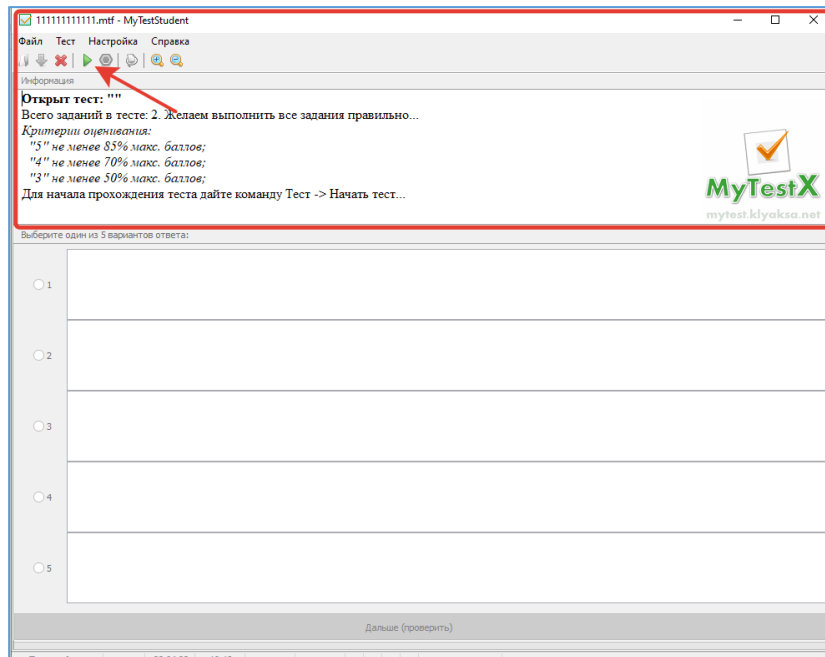
☒ Использовать ограничения количества заданий по темам при выборе заданий для тестирования

Тем: 1    Всего заданий: 2    Будет задано: 2 (2)

Masalan AKT dan 1-qism mavzusidan  
50 ta test savollari kiritilgan shundan 10 ta  
savolni olish ko'rsatilgan. Bu sozlama  
редактироват bo'limi orqali sozlab olinadi.

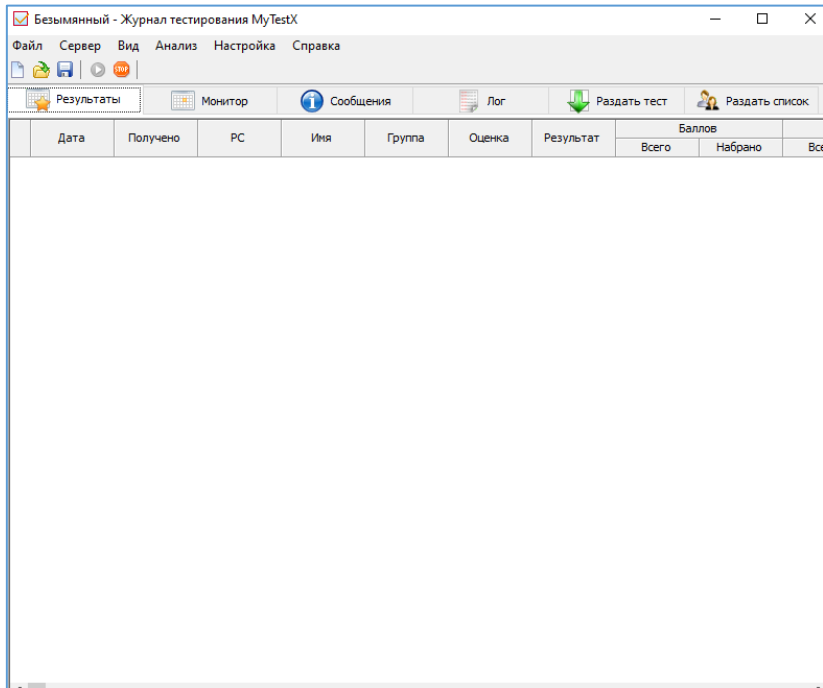


My Test Student yordamida esa My Test Editor orqali yaratilgan testni ishlashimiz mumkin. Buning uchun Fayl menyusidan Otkrit buyrug'1 bosiladi va test fayili tanlanadi



Kerakli fayl tanlangach shu holatda ochiladi va testni boshlash uchun "PLAY" tugmasi bosiladi

Kompyuter tarmog'ida My Test dan foydalanish quyidagi imkoniyatlarni beradi: Test natijalarini markazlashgan holda yig'ish va qayta ishlashni tashkillashtirish. Vazifalarning bajarilganlik ko'rsatkichlari o'quvchi kompyuterida namoyon bo'ladi va o'qituvchiga jo'natiladi. O'qituvchi ushbu natijani o'zi uchun qulay bo'lgan vaqtda bag'olashi va tahlil qilishi mumkin.



O'quvchilarga tarmoq orqali testlarni tarqatish mumkin. SHunda har safar har bir kompyuterga test fayllarini nusxalash zaruriyatiga barham beriladi. Bir vaqtning o'zida bir nechta, har xil testni tarqatish mumkin. Test jarayoning bevosita kuzatilishi. Kim, qaysi testni bajarayapti, nechta vazifani bajarib bo'ldi va ularda ko'rsatkich qanaqaligini siz ko'rib turishingiz mumkin. Bu amallarni testlash jurnali (My Test Server) orqali ko'rib borish mumkin.

Результаты 2016\_02\_11 08:47 барчаси.mtr - Журнал тестирования MyTestX

Файл Сервер Вид Анализ Настройка Справка

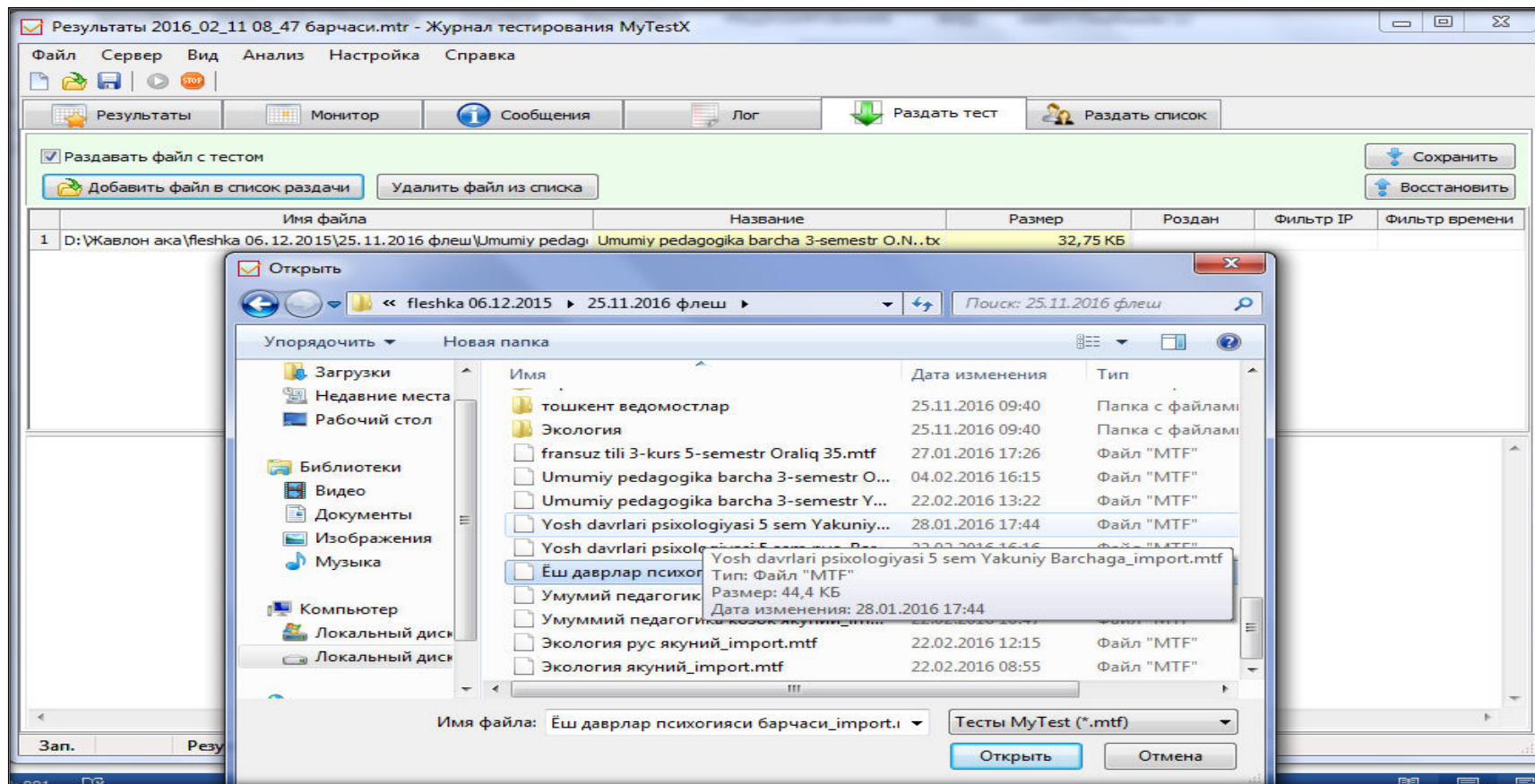
Результаты Монитор Сообщения Лог Раздать тест Раздать список

	Дата	Получено	РС	Имя	Группа	Оценка	Результат	Баллов			
								Всего	Набрано	Всего	Задано
1	11.02.2016	08:29:36	TM_15	Nodirova Madina	Kimyo 3-V	3	68,6%	35	24,0	35	32
2	11.02.2016	08:31:10	TM_10	Quvondigova Mohinur	1-A3 BTU	5	95,0%	40	38,0	40	40
3	11.02.2016	08:31:46	TM_48	Sayfullayeva Rushana	1-A2 BTU	2	40,0%	40	16,0	40	19
4	11.02.2016	08:31:56	TM_13	Shomonova Lobar	1-A3 BTU	5	87,5%	40	35,0	40	40
5	11.02.2016	08:32:05	TM_65	Rahmatova Madina	1-A2 BTU	2	25,0%	40	10,0	40	13
6	11.02.2016	08:32:22	TM_07	Boboqulova Mahiyo	1-A3 BTU	5	95,0%	40	38,0	40	40
7	11.02.2016	08:32:34	TM_49	Boboyorova Zarina	1-A4 BTU	5	97,5%	40	39,0	40	40
8	11.02.2016	08:32:37	TM_35	O'razaliyeva Dilbar	1-A4 BTU	4	77,5%	40	31,0	40	40
9	11.02.2016	08:32:38	TM_36	Bahronova Sadoqat	1-A4 BTU	4	82,5%	40	33,0	40	40
10	11.02.2016	08:32:39	TM_56	Rahimova Gulshoda	1-A1 BTU	5	97,5%	40	39,0	40	40
11	11.02.2016	08:33:01	TM_26	Nizomova Maftuna	1-A3 BTU	5	92,5%	40	37,0	40	40
12	11.02.2016	08:33:36	TM_31	Miliyeva Maftuna	1-A1 BTU	4	82,5%	40	33,0	40	40
13	11.02.2016	08:33:37	TM_55	G'aybullaeva Parizod	1-A1 BTU	5	92,5%	40	37,0	40	40
14	11.02.2016	08:34:12	TM_25	Nizomova Munisa	1-A3 BTU	5	95,0%	40	38,0	40	40
15	11.02.2016	08:34:15	TM_47	Isrolova Shohida	1-A2 BTU	5	87,5%	40	35,0	40	40
16	11.02.2016	08:34:42	TM_11	Abdullayeva Shahnoza	1-A3 BTU	5	90,0%	40	36,0	40	40
17	11.02.2016	08:34:47	TM_33	Nasullaeva Mohinur	1-A4 BTU	5	97,5%	40	39,0	40	40
18	11.02.2016	08:35:03	TM_58	Nosirova Munira	1-A1 BTU	4	82,5%	40	33,0	40	40
19	11.02.2016	08:35:05	TM_37	Amonova Husniya	1-A4 BTU	4	85,0%	40	34,0	40	40

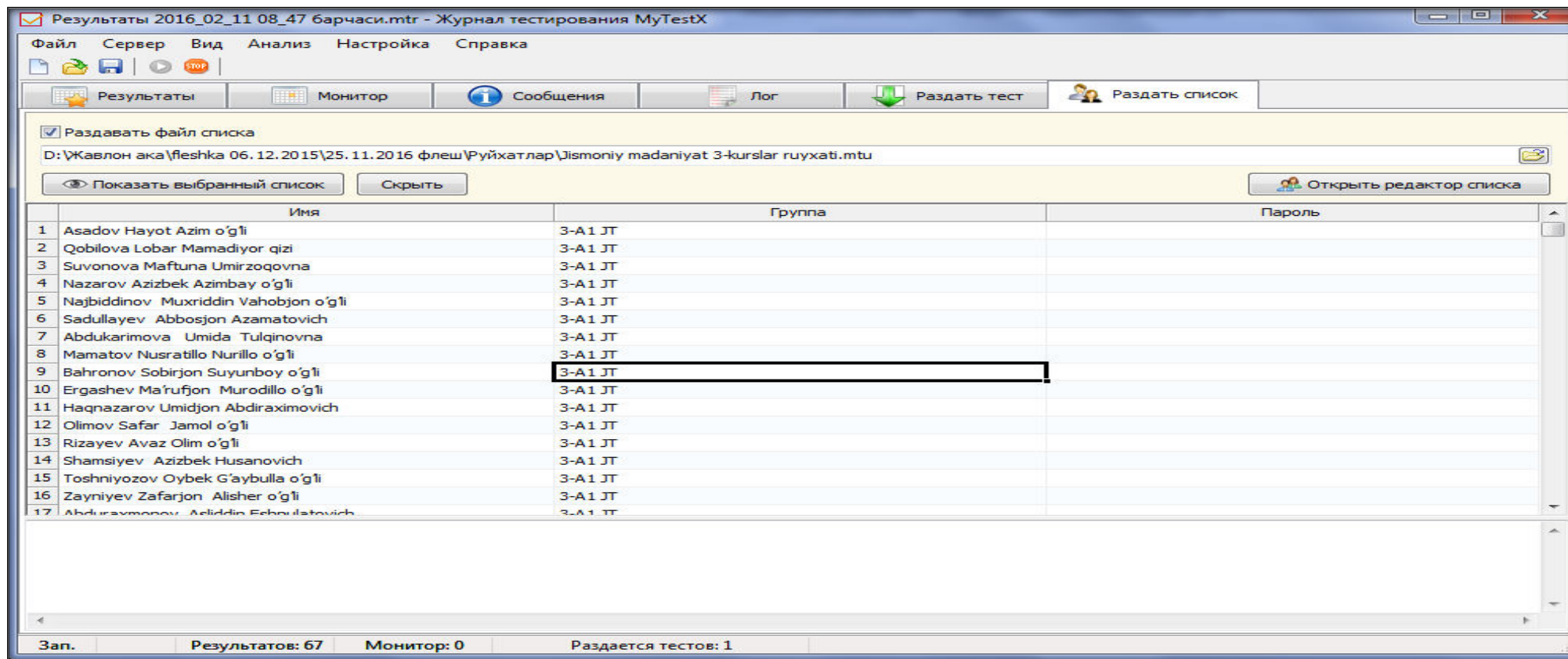
	4	5	15	19	20	21	25	28	31	33	35	37	42	45	46	48	50	60	63	65	67
Результат	+	+	-	+		+	-	+	+	+	+	+	+		+	-	-		+	+	-
Время	00:41	00:29	01:52	01:53		00:45	01:22	01:07	01:52	01:13	00:45	02:48	00:40		00:36	00:54	00:29		00:48	00:40	01:08
Баллы	1,0/1	1,0/1	0,0/1	1,0/1		1,0/1	0,0/1	1,0/1	1,0/1	1,0/1	1,0/1	1,0/1	1,0/1		1,0/1	0,0/1	0,0/1		1,0/1	1,0/1	0,0/1
Подказка	26	13	15	20	34	9	25	28	6	19	17	2	30	33	10	29	18	35	8	11	31

Зап. Результаты: 67 Монитор: 0

My Test Server muxarririda  
 Результаты bo'limi mavjud bo'lib unda test  
 natijalarini ishlab bo'lgan talabalarning  
 natijasi nomoyon bo'ladi. Server  
 kompyuterda qanday IP adres qo'yilgan  
 bo'lsa student kompyuter shunga sozlanib  
 testlarni oladi. Bu yerda kuni, vaqti,  
 kompyuter nomi, foydalanuvchining ismi  
 sharifi, guruhi, bahosi to'g'ri javoblar foizi,  
 savollar soni, to'g'ri javoblar soni, fan nomi,  
 nechanchi savol tushgan va to'g'ri va  
 noto'g'riligi ko'rsatilgan. Oynaning pastki  
 qismida savollarni yechishga ketgan vaqti  
 va to'g'ri va noto'g'riligi, ball qo'yib  
 borishligi ko'rinib turadi.



My Testx Server muxarriridagi Раздат test bo'limi orqali serverga .mtf kengaytmali MY testx Editor da sozlangan test fayllari joylanadi. Bir vaqtning o'zida bir nechta fayllarni joylash mumkin.



My Test Server muxarriridagi Раздат список bo'limi orqali talabalar familiyasi va ismini kiritib guruhini ham kiritib qo'ysak bo'ladi. Bu holat talabani foydalanishiga qulaylik yaratadi. Talaba ismi sharifini kiritmasdan to'g'ri tanlaydi va test ishlashni boshlashi mumkin. Bundan tashqari har bir foydalanuvchi uchun parol ham qo'yish mumkin.

**E'TIBORINGIZ UCHUN RAXMAT**